

STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Underretningspligten - vejledning til ansatte på fri- og privatskoler, efterskoler og frie fagskoler

Børne- og Undervisningsministeriet

Indhold

1.	Indledning	4
2.	Underretningspligten	6
3.	Tegn på mistrivsel eller bekymringstegn	9
4.	Det gør du, hvis du er bekymret for en elev	18
5.	Ledelsens forpligtelser	22
6.	Udveksling af oplysninger i det tidlige eller forebyggende arbejde	23
7.	Sådan underretter du kommunen	24
8.	Kommunens behandling af din underretning	26
9.	Underretning af Ankestyrelsen	28
10.	Styrelsen for Undervisning og Kvalitets tilsyn i forhold til den skærpede underretningspligt	29
11.	Regelgrundlaget	31
12.	Kontaktinformationer	34
13.	Andet fagligt vejledningsmateriale	35
14.	Regler	36

1. Indledning

Denne vejledning er til dig, der arbejder på en friskole, en privatskole, en efterskole eller en fri fagskole. Som ansat har du, ligesom offentligt ansatte, en skærpet underretningspligt, uanset om du fx er leder, lærer, børnehaveklasseleder, pædagog, pædagogmedhjælper eller ansat som pedel eller andet teknisk personale. Du skal underrette kommunalbestyrelsen (i praksis den relevante forvaltning i kommunen, herefter benævnt kommunen), hvis du i forbindelse med dit arbejde bliver bekymret for en elev på din skole. Vejledningen her skal sikre, at du kan medvirke til en tidlig indsats for at imødekomme elevens behov for hjælp.

Underretningspligten er personlig, og det er dit personlige ansvar at underrette, når det er nødvendigt. Det er din opgave at være med til at sikre, at kommunen får besked, så den kan iværksætte støtte og hjælp til børn og unge, der mistrives, og som har behov for særlig støtte. Det er som hovedregel god praksis at inddrage skolens ledelse i denne opgave, men du må ikke tilsidesætte din personlige underretningspligt. Det vil sige, at du skal underrette, selv hvis din leder er uenig, hvis du stadig selv er bekymret for barnets trivsel og udvikling. Fra 1. januar 2024 blev lovgivningen ændret, så ansatte ved fri- og privatskoler, efterskoler og frie fagskoler, ligesom offentligt ansatte, kan straffes efter straffeloven, hvis de ikke overholder deres skærpede underretningspligt i forbindelse med udførelse af deres hverv.

Ligesom ansatte på folkeskoler og i dagtilbud skal du altså sørge for at underrette kommunen, hvis du er bekymret for et barn eller en ung. Det er derimod ikke dig, der skal afgøre, hvad der skal ske derefter. Det er kommunen, der har ansvaret for at undersøge barnets eller den unges forhold og vurdere, om barnet eller familien har behov for særlig støtte. Hvis du oplever, at kommunen ikke reagerer på din underretning eller ikke iværksætter (tilstrækkelig) støtte til barnet eller den unge, kan du underrette Ankestyrelsen, der kan tage sagen op af egen drift. Det anbefales, at du forinden har taget kontakt til kommunen igen, da kommunen kan have iværksat støtte, som du ikke er bekendt med.

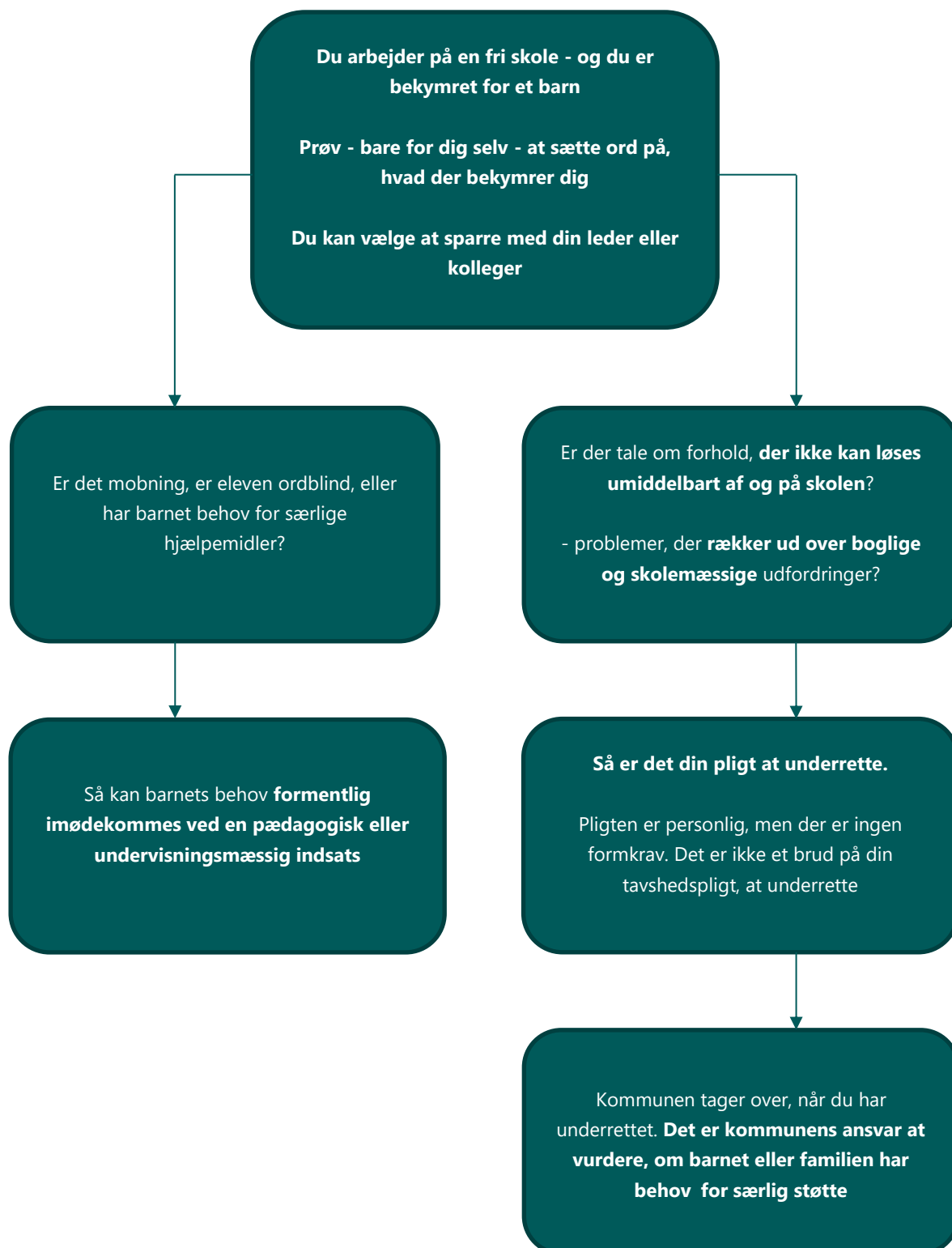
Du skal som ansat kende reglerne for underretning om børn og unge, og du skal vide noget om rammerne for samarbejdet med kommunen. Denne vejledning beskriver, hvordan du henvender dig til kommunen, hvad kommunen foretager sig, og hvilke tilbagemeldinger du kan forvente fra kommunen. Vejledningen beskriver også muligheden for underretning til Ankestyrelsen.

Der kan være mange forskellige årsager til, at du er blevet bekymret for et barn eller en ung. Det kan være, at du har set tegn på fysiske eller psykiske overgreb, at du har set tegn på radikalisering, eller at du har set barnet eller familien ændre adfærd på en måde, der i øvrigt giver dig grund til bekymring. Vejledningen giver dig en række eksempler på situationer og tegn, der kan give anledning til at underrette.

Du kan i denne vejledning også læse mere om lovgrundlaget, tavshedspligtens betydning og Styrelsen for Undervisning og Kvalitets tilsyn med overholdelse af den skærpede underretningspligt.

Nogle afsnit i vejledningen henvender sig især til fagprofessionelle som fx lærere, pædagoger og ledere, der er ansat på skolen. Det betyder, at der vil være elementer i denne vejledning,

som er mindre relevante for ansatte, der ikke er fagprofessionelle. Alle ansatte er dog efter loven underlagt den skærpede underretningspligt.

2. Underretningspligten

Underretningspligten er beskrevet i barnets lov

Barnets lov § 133 beskriver underretningspligten for alle personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv. Det er det, der kaldes den skærpede underretningspligt.

Ordlyden kan du læse her:

”§ 133. Personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, skal underrette kommunalbestyrelsen, hvis de under udøvelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller grund til at antage, at

- 1) et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte efter denne lov,
- 2) et barn umiddelbart efter fødslen kan få behov for særlig støtte efter denne lov på grund af de kommende forældres forhold,
- 3) et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte efter denne lov på grund af barnets eller den unges ulovlige skolefravær eller undladelse af at opfylde undervisningspligten, eller
- 4) et barn eller en ung under 18 år har været udsat for overgreb.

Stk. 2. Skoleledere på folkeskoler skal underrette kommunalbestyrelsen, når en elev har ulovligt skolefravær på 15 pct. eller derover inden for 1 kvartal.

Stk. 3. Social- og boligministeren kan fastsætte regler om underretningspligt for andre grupper af personer, der under udøvelsen af deres erhverv får kendskab til forhold eller grund til at antage, at der foreligger forhold, som bevirker, at der kan være anledning til indsatser efter denne lov. Social- og boligministeren kan endvidere fastsætte regler om, at andre grupper af personer har underretningspligt efter stk. 1, nr. 2, i forbindelse med aktiviteter uafhængigt af deres erhverv.”

Det fremgår af bestemmelsens stk. 3, at social- og boligministeren kan fastsætte regler om underretningspligt for andre persongrupper end offentligt ansatte. Det er fastsat i bekendtgørelse nr. 1602 af 12. december 2023 om underretningspligt over for kommunalbestyrelsen efter barnets lov, at den skærpede underretningspligt også gælder for ansatte ved fri- og privatskoler, efterskoler og frie fagskoler.

Barnets lov § 135 beskriver den generelle pligt for alle borgere til at underrette, hvis man får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år fra forældres eller andre opdrageres side udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling eller lever under forhold, der bringer barnets sundhed eller udvikling i fare. Du kan læse ordlyden af denne bestemmelse i afsnittet om regelgrundlaget.

2.1 Bekendtgørelsen om underretningspligt over for kommunalbestyrelsen efter barnets lov

Bekendtgørelsen om underretningspligt over for kommunen, som er nævnt ovenfor, indebærer, at andre fagpersoner end offentligt ansatte er omfattet af den skærpede underretningspligt. Det gælder fx læger og ansatte ved fri- og privatskoler, efterskoler og frie fagskoler. Som ansat på en fri- eller privatskole, en efterskole eller en fri fagskole har du ifølge den nævnte bekendtgørelse pligt til at underrette kommunen, hvis du under tjenesten eller hvervet får kendskab til eller grund til at antage at:

- 1) Et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte efter barnets lov.
- 2) Et barn umiddelbart efter fødslen kan få behov for særlig støtte efter barnets lov på grund af de kommende forældres forhold.
- 3) Et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte på grund af barnets eller den unges ulovlige skolefravær eller undladelse af at opfylde undervisningspligten, eller
- 4) Et barn eller en ung under 18 år har været udsat for vold eller andre overgreb

Forpligtelsen omfatter alle ansatte og ledere. For ansatte på frie skoler er det nr. 1, 3, og 4, som er relevante.

2.2 Hvornår har et barn brug for særlig støtte efter barnets lov?

Med særlig støtte sigtes primært til hjælp og støtte efter barnets lov kapitel 4 og til regler om anbringelse efter barnets lov kapitel 5.

Et barn eller en ung har behov for særlig støtte, hvis behovet ikke kan opfyldes af de tilbud, som i almindelighed står åbne for børn eller unge og deres familier, for eksempel dagtilbud og klubtilbud. Formålet med særlig støtte er at sikre, at børnene opnår de samme muligheder for personlig udvikling, sundhed og et selvstændigt voksenliv som deres jævnaldrende. Støtten kan for eksempel have som formål at understøtte barnets eller den unges skolegang og mulighed for at gennemføre en uddannelse.

Der vil også være problemstillinger, som omhandler isolerede skolemæssige udfordringer, og derved kan løses inden for skolens regi. Det kan for eksempel ske ved en pædagogisk og undervisningsmæssig indsats på skolen, der hjælper og støtter eleven gennem en periode med mistrivsel. I sådanne tilfælde vil der ikke være tale om særlig støtte efter barnets lov, og der vil som hovedregel ikke være behov for at underrette kommunen.

Ved mistanke om vold eller andre overgreb, skal der altid underrettes. Det er vigtigt at huske på, at vold eller andre overgreb både kan være begået af fx nære omsorgspersoner, af andre børn og unge, af ansatte og af ukendte, og at underretningspligten gælder i alle tilfælde.

2.3 Straf ved undladelse af opfyldelse af den skærpede underretningspligt

Undlader man at opfylde sin underretningspligt som ansat på en fri- og privatskole, efterskole eller fri fagskole, kan man straffes efter straffelovens §§ 156 og 157. Det fremgår af barnets lov § 210 a og er fastsat i bekendtgørelse nr. 1602 af 12. december 2023, om underretningspligt over for kommunalbestyrelsen efter barnets lov. Ansatte kan f.eks. være undervisere, pædagoger eller administrative medarbejdere.

Udmøntningen i bekendtgørelsen betyder, at personer, der er ansat ved fri- og privatskoler, efterskoler og frie fagskoler, som bliver bekendt med oplysninger om et barn, der giver anledning til at underrette kommunen, får pligt til personligt at videregive disse oplysninger til kommunen. Der er således ikke krav om inddragelse af en leder eller lignende i forbindelse med en underretning. Den, der underretter, skal have en formodning om, at barnet eller den unge kan få eller have behov for støtte efter barnets lov. Bestemmelsen gælder både for ansatte og ledere.

Det følger af straffelovens § 156, at når nogen, som virker i offentlig tjeneste eller hverv, nægter eller undlader at opfylde pligter, som tjenesten eller hvervet medfører, eller at efterkomme en lovlig tjenstlig befaling, kan den pågældende straffes med bøde eller fængsel indtil 4 måneder. Begås overtrædelsen af en person i en ledende stilling, kan straffen stige til fængsel indtil et år. Endvidere følger det af straffelovens § 157, at når nogen, som virker i offentlig tjeneste eller hverv, gør sig skyldig i grov eller oftere gentagen forsømmelse eller skødesløshed i tjenestens eller hvervets udførelse eller i overholdelse af de pligter, som tjenesten eller hvervet medfører, kan den pågældende straffes med bøde eller fængsel indtil 4 måneder. Begås overtrædelsen af en person i en ledende stilling, kan straffen stige til fængsel indtil et år. Disse bestemmelser gælder også ansatte på fri- og privatgrundskoler, efterskoler og frie fagskoler.

Det betyder, at undladelse af at overholde den skærpede underretningspligt både vil kunne straffes, når tilsidesættelsen sker forsætligt (straffelovens § 156) og ved grov uagtsomhed (straffelovens § 157). Bestemmelsen omfatter således både, når en fagperson forsætligt nægter eller undlader at overholde sin underretningspligt, og når en fagperson udviser grov uagtsomhed i form af grov eller oftere gentagen forsømmelse eller skødesløshed i forhold til varetagelse af underretningspligten. Det vil eksempelvis kunne være tilfældet, når en fagperson ikke har decideret kendskab til, men dog grund til at antage, at et barn eller en ung vil kunne have behov for støtte efter barnets lov. Det kan fx være på grund af gentagne episoder, der ikke enkeltvis, men til sammen og på grund af deres gentagelse over tid burde give anledning til bekymring for det pågældende barn eller den unge. Det vil i sådanne tilfælde kunne være groft uagtsomt, at fagpersonen ikke undersøger forholdene nærmere med henblik på at få afklaret, om der er grundlag for bekymring og dermed underretning til kommunen herom.

Bemærk, at den skærpede underretningspligt (og dermed denne vejledning) alene omhandler underretninger vedrørende personer under 18 år. Hvis du er bekymret for en ung, som er fyldt 18 år, kan du kontakte den kommune, hvor den unge bor eller sædvanligvis opholder sig, og forhøre dig om, hvilke muligheder der er for at hjælpe den pågældende.

3. Tegn på mistrivsel eller bekymringstegn

Du skal som ansat voksen på en fri- og privatskole, en efterskole eller en fri fagskole altid reagere på tegn på mistrivsel eller bekymringstegn hos de børn og unge, du er i kontakt med. Mistrivsel kan vise sig på mange forskellige måder. Derfor skal du også være opmærksom på mange forskellige tegn, der kan hænge sammen med mistrivsel. Nogle gange vil et enkelt eller få tegn være nok, andre gange skal der flere tegn til.

Nedenfor gennemgås en række tegn på mistrivsel eller bekymringstegn. Der er ikke tale om en udtømmende liste over forhold eller tegn på forhold, der kan give anledning til underretning af kommunen. Hvis der er grund til at være bekymret, er det således vigtigt, at du handler – også selv om der ikke foreligger de tegn, der gennemgås nedenfor.

En underretning er udtryk for omsorg, og det er vigtigt, at du ikke – for eksempel på grund af et misforstået hensyn til forældrene eller til barnet selv – undlader at gå videre med din bekymring.

Hvis du vurderer, at et barn eller en ung viser tegn på dårlig trivsel, mistrivsel, omsorgssvigt eller på anden vis er truet i sin udvikling, som ikke kan klares med de redskaber, som dit arbejdssted normalt kan trække på, skal du underrette kommunen – uanset hvordan du måtte betragte forældrenes forhold.

Med barnets lov er det blevet lovpligtigt for kommunerne hver især at udarbejde et beredskab til forebyggelse, tidlig opsporing og behandling af sager om overgreb mod børn og unge, jf. barnets lov § 15, stk. 2. Kommunerne skal endvidere udarbejde et beredskab til forebyggelse, opsporing og håndtering af negativ social kontrol, æresrelaterede konflikter og ekstremisme blandt børn, unge og deres familier. Det er en god idé, at man på en fri skole har kendskab til de kommunale beredskaber, da disse er vigtige værktøjer i såvel forebyggelse, opsporing og håndtering af sådanne sager.

3.1 Bekymrende fravær

Fri- og privatskoler, efterskoler og frie fagskoler er ikke ligesom folkeskolen forpligtede til at indrapportere fraværsoplysninger til kommunen. Skolerne skal dog sikre sig, at deres elever opfylder undervisningspligten, og derfor skal de også tage hånd om bekymrende fravær. Desuden gælder den skærpede underretningspligt, hvis du som ansat på skolen får kendskab til eller grund til at antage, at et barn eller en ung har brug for støtte på grund af undladelse af opfyldelse af undervisningspligten. Ansatte på fri- og privatskoler, efterskoler og frie fagskoler er omfattet af denne forpligtelse, hvilket er fastsat i bekendtgørelse nr. 1602 af 12. december 2023 om underretningspligt over for kommunalbestyrelsen efter barnets lov.

Bekymrende elevfravær kan både være meddelt/aftalt fravær og fravær, som forældrene ikke har kendskab til. Begge typer fravær kan give anledning til bekymring hos dig som ansat, og der kan i nogle tilfælde være grund til at underrette kommunen. At fraværet er meddelt/aftalt betyder ikke nødvendigvis, at fraværet ikke er bekymrende, idet fraværet for eksempel kan

være forældrenes måde at dække over familiens udfordringer. Ikke meddelt/ikke aftalt fravær dækker over, at eleven er udeblevet fra skolen, uden at forældrene har givet skolen besked om det, eller uden at skolelederen har givet tilladelse til fraværet. I så fald skal skolen kontakte forældrene og finde ud af, hvorfor eleven ikke er mødt op til undervisningen.

Der kan således forekomme tilfælde, hvor der vil være grund til at underrette kommunen, selvom elevens fravær af skolen er kategoriseret som fravær på grund af elevens sygdom el. lignende. Det drejer sig om tilfælde, hvor der er grundlag for at antage, at elevens sygdom eller lignende skyldes vanskeligheder i barnets eller den unges forhold, som reglerne i barnets lov om særlig støtte til børn og unge og deres familier tager sigte på at løse. Det drejer sig derimod ikke om kortere eller længere perioder med sygdom, hvor det er utvivlsomt, at barnets sygdom ikke skyldes sådanne forhold. Det bemærkes, at skolen i en situation, hvor en elev har mere end 15 dages fravær, skal tilbyde eleven sygeundervisning.

Det kan også give anledning til bekymring, hvis eleven har meget lange fraværsperioder i forbindelse med f.eks. udlandsophold, herunder af forældrene selvbestaltet feriefravær.

I forbindelse med langvarigt fravær er det også relevant at være opmærksom på, om elever sendes på ufrivillige udlandsophold (også kaldt genopdragelsesrejser). Det kan blandt andet finde sted, når børn eller unge afviger fra familiens forventede adfærd (æreskodekset) i forhold til omgangskreds, påklædning, seksualitet, kriminel adfærd eller lignende og på den måde har krænket familiens ære.

Det nationale team af sikkerhedskonsulenter kan yde sparring og rådgivning ved bekymring eller konkret viden om ufrivillige udenlandsophold. Læs mere om sikkerhedskonsulenterne [her: https://nc-maerk.dk/raadgivningstilbud/sikkerhedskonsulenterne/](https://nc-maerk.dk/raadgivningstilbud/sikkerhedskonsulenterne/)

Foruden tilfælde af bekymrende skolefravær bemærkes endvidere, at underretningspligten generelt set også omfatter tilfælde, hvor en elevs hyppige skoleskift giver grund til at antage, at barnet eller den unge har behov for særlig støtte.

3.2 Risikofaktorer og omsorgsvigt

Risikofaktorer

Der findes en række risikofaktorer, som kan true et barns eller en ungs velfærd og sikkerhed, som du bør være særligt opmærksom på, og som kan indebære, at et barn eller en ung har behov for særlig støtte. Nedenfor er eksempler på risikofaktorer:

- Børn, der har mistet en forælder eller søskende
- Alvorlig fysisk eller psykisk sygdom i familien
- Børn med traumer og børn af traumatiserede forældre (for eksempel forældre, der har været i krig, børn af flygtninge)
- Børn i skilsmissefamilier
- Børn i familier med økonomiske problemer eller familier med langvarig ledighed, svag eller ingen tilknytning til arbejdsmarkedet
- Børn i lukkede, religiøse miljøer og børn i familier, hvor der før er forekommet negativ social kontrol eller æresrelaterede konflikter

Omsorgssvigt

Omsorgssvigt kan både være fysisk og psykisk. Når et barns basale behov for kærlighed, tryghed, beskyttelse og stimulation ikke opfyldes, er der tale om omsorgssvigt, der ofte får alvorlige konsekvenser for barnets udvikling.

Der findes ingen endelig tjekliste for, hvornår et barn udviser tegn på psykisk eller fysisk omsorgssvigt. Nedenfor er beskrevet en række tegn, du eksempelvis som ansat kan lægge mærke til, når du skal vurdere, om et barn er udsat for omsorgssvigt eller overgreb.

Tegn på omsorgssvigt hos børn

Tegn ved forældrene:

- Misbrug: Møder fx gentagne gange påvirket op på skolen.
- Ekstrem selvoptagethed: Har svært ved at fokusere på barnet frem for sig selv.
- Følelsesmæssig uformåenhed: Udviser fx systematisk adfærd, hvor barnet afvises, ignoreres, trues, omtales i krænkende termer osv.
- Uforudsigelighed: Eleven bliver ikke hentet fra skole, hentes af mange forskellige personer.
- Isolation: Eleven holdes hjemme i lange perioder, hindres samvær med andre børn.
- Højt konfliktniveau eller vold i familien.
- Barnet efterlades alene uden opsyn i længere tid.

Tegn ved elevens samspil med andre:

- Eleven er belastet af egen aggressive eller destruktive adfærd.
- Eleven udviser ukritisk og kontaktsøgende adfærd.
- Isolation: Eleven trækker sig fra børnefællesskabet.
- Uformåenhed: Eleven kan ikke følge med eller være med i faglige og/eller sociale sammenhænge.

Forsømmelse – tegn ved vækst og påklædning:

- Eleven vokser ikke, som han/hun skal (vægt/højde).
- Eleven har ikke alderssvarende eller årstidsbestemt påklædning.
- Elevens hygiejne er forsømt.
- Eleven har problemer med kostvaner – er fx ekstremt sultent eller spiser alt for lidt eller alt for meget.

Tegn ved elevens psykiske tilstand:

- Usædvanlig frygtsom, forstemt, forskræmt og/eller indelukket adfærd.
- Usædvanlig nedtrykt, apatisk eller bedrøvet adfærd.
- Urolig, højtråbende, omkringfarende eller destruktiv adfærd.
- Angst eller paranoide forestillinger: "Verden er farlig at færdes i".

Du kan se mere om omsorgssvigt på Børns Vilkårs hjemmeside, som indeholder oplysninger og beskrivelser, der kan være til hjælp blandt andet i forbindelse med vurderingen af, om en elev er udsat for omsorgssvigt. Se bornsvilkar.dk/det-goer-vi/svigt/saadan-spotter-du-omsorgssvigt.

Som ansat på skolen kan du også benytte Børns Vilkårs FagTelefon, hvis du har brug for vejledning i forbindelse med vurderingen af, om en bekymring har en sådan karakter, at der bør underrettes, se bornsvilkar.dk/det-goer-vi/fagtelefonen.

3.3 Vold og andre overgreb

Fysisk og psykisk vold og seksuelle overgreb har vidtrækkende konsekvenser for børn og unge, og som voksen skal du være meget opmærksom på at gøre, hvad du kan for at opspore og stoppe overgrebene, da børnene er afhængige af, at de voksne tager ansvar og handler.

I strafferetlig forstand forstås overgreb som vold eller seksuelle overgreb, det vil sige sådanne strafbare handlinger mod et barn eller en ung under 18 år, som er omfattet af straffelovens kapitel 24-26 (seksualforbrydelser, forbrydelser mod liv og legeme, herunder groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, samt forbrydelser mod den personlige frihed) samt straffelovens §§ 210 og 213 om forbrydelser i familieforhold. En ulovlig omskæring af en mindreårig dreng kan også være at anse som et overgreb i barnets lovs forstand.

Social- og Boligstyrelsen har i håndbogen "Den professionelle tvivl" beskrevet seksuelle overgreb, fysisk vold og psykisk vold. Nedenfor er gengivet uddrag herfra.

"Et seksuelt overgreb er en handling rettet mod et barn, hvor en voksen, et andet barn eller en ung i kraft af magt, ansvar eller ved at have opnået en tillidsfuld relation udnytter barnet til at indgå i seksuelle aktiviteter."

"Fysisk vold i nære relationer er en handling eller hændelse, hvor forælderen, den primære omsorgsgiver eller den fagperson eller frivillige, i hvis varetægt barnet er overladt, smerter eller skader barnet og krænker dets integritet fysisk og psykisk. Volden kan komme til udtryk ved handlinger som for eksempel at slå, sparke, ruske, bide, kvæle, skolde, brænde eller forgifte barnet. Volden kan være en intenderet handling eller ske i affekt. Der kan være tale om en enkeltstående handling eller gentagne episoder."

"Psykisk vold er ikke lige så veldefineret, men kan være aktive handlinger som fx at nedværdige, true eller på anden måde få barnet til at føle sig uønsket eller uelsket, at ignorere barnet eller at barnet er vidne til vold i hjemmet."

Ifølge Social- og Boligstyrelsen findes der ikke entydige tegn og reaktioner på, at et barn eller en ung har været udsat for seksuelle og voldelige overgreb. Barnet kan i sin adfærd vise tegn på mistrivelser, og det er derfor et vigtigt element i opsporingen af seksuelle og voldelige overgreb mod børn, at fagfolk, herunder også lærere, pædagoger mv., er i stand til at se, tolke og handle på børns og unges tegn og reaktioner på mistrivelser.

Social- og Boligstyrelsen har dog beskrevet en række mulige tegn og reaktioner, symptomer og indikatorer på seksuelle overgreb og fysisk og psykisk vold hos børn og unge.

Tegn på vold og overgreb

Forskning dokumenterer blandt andet følgende adfærdsmæssige, psykiske og sociale tegn og reaktioner ved seksuelle overgreb:

- Seksualiseret adfærd, der ikke er alderssvarende, fx seksualiseret sprog
- Søvnproblemer, fx mareridt
- Angst
- Depression
- Posttraumatisk stressforstyrrelse (PTSD)
- Dissociation (adskille eller fraspalte følelser, tanker og fornemmelser)
- Selvskadende adfærd
- Reservation over for en bestemt person eller deltagelse i aktiviteter med en bestemt person.

Forskning dokumenterer blandt andet følgende fysiske tegn på vold og overgreb:

- Blå mærker
- Bidemærker
- Brandmærker
- Knoglebrud
- Skader på tænder eller manglende, utilstrækkelig eller usandsynlig forklaring på barnets fysiske skader.

Forskning dokumenterer følgende tegn og reaktioner på psykisk vold hos skolebarnet:

- Er ikke renlig
- Har vanskeligheder ved relationer
- Præsterer dårligt i skolen
- Pjækker
- Har antisocial adfærd
- Føler sig værdiløs, uelsket, utilstrækkelig, bange, isoleret og/eller terroriseret.

Negativ social kontrol er også en form for psykisk vold og strafbart på linje med andre former for psykisk vold efter straffelovens § 243.

Ofte vil børn og unge udvise diffuse tegn, som ikke entydigt kan henføres til et seksuelt eller voldeligt overgreb, men det er afgørende at reagere ved enhver begrundet mistanke om overgreb.

Du kan læse meget mere om emnet på Social- og Boligstyrelsens hjemmeside sbst.dk under emnerne "Børn" og "Unge."

Digitale krænkelser og grooming

Det er også vigtigt at være opmærksom på digitale krænkelser og grooming. Grooming er betegnelsen for en proces, hvor den voksne, der vil begå overgreb, opbygger en relation til barnet ved at anvende manipulation, løgne, smiger og ros og påføre barnet ansvar og skyldfølelse. Derved nedbrydes barnets grænser gradvist, og det kan føre til at barnet, tilsyneladende frivilligt, medvirker i seksuelle aktiviteter, der skal tilfredsstille krænkeren. Grooming kan både foregå fysisk og digitalt. Grooming er strafbart efter straffeloven § 231.

Særligt om vold og overgreb mellem elever

Vold kan også forekomme mellem elever på skoler fx i form af en slåskamp, og det kan i sådanne tilfælde nogle gange være vanskeligt at afgøre, om der skal underrettes og evt. også foretages en anmeldelse til politiet, eller om der er tale om en situation, der kan løses inden for skolens pædagogiske rammer.

Mange faktorer kan spille ind, herunder konteksten for episoden, er der fx tale om leg, der udvikler sig voldsomt, eller en vedvarende konflikt mellem elever. Ved tvivl, så drøft med kommunen, om der skal foretages en underretning.

3.4 Ekstremisme og radikalisering

Ekstremisme betegner personer eller grupper, som begår eller søger at legitimere vold eller andre ulovlige handlinger med henvisning til samfundsforhold, de er utilfredse med. Betegnelsen omfatter blandt andet antimyndighedsekstremisme, venstreekstremisme, højreekstremisme og ekstrem islamisme. Derudover er ekstremisme ofte kendetegnet ved manglende respekt for andre menneskers frihed og rettigheder og for institutioner og beslutningsprocesser i det repræsentative demokrati. Ekstremisme indebærer desuden ofte forenklede verdensopfattelser og fjendebilleder, hvor bestemte grupper eller samfundsforhold ses som truende. Endelig vil ekstremisme ofte være karakteriseret ved lukkethed og fokus på et opfattet modsætningsforhold mellem 'os' og 'dem'.

Radikalisering betegner en kortere eller længerevarende proces, hvor en person tilslutter sig ekstremistiske synspunkter eller legitimerer sine handlinger efter ekstremistisk ideologi. Radikalisering er således en samlebetegnelse for en række forskellige dynamikker og processer, der kan indgå i et individs eller en gruppes vej til ekstremisme.

Hvis et barn eller en ung udviser tegn på radikalisering eller ekstremisme, er der grund til at være bekymret, og du skal her være opmærksom på din underretningspligt. Nedenfor fremgår en række opmærksomhedspunkter, du som ansat kan være opmærksom på. Punkterne er ikke en tjekliste, men et hjælperedskab, og bør ses i sammenhæng med hinanden.

Opmærksomhedspunkter i forbindelse med ekstremisme og radikalisering

- Viser stor optagethed af en bestemt sag eller person.
- Udtrykker foragt for og intolerance over for andres holdninger.
- Har en prædikende og moraliserende adfærd.
- Udviser tilknytning til ekstreme budskaber gennem sin påklædning, sit udseende eller brug af totalitære symboler.
- Opsøger hjemmesider, litteratur eller film med ekstremistiske eller voldslegitimerende budskaber.
- Truer, chikanerer eller udøver socialt pres over for andre.
- Er involveret i begivenheder med hadefulde eller voldslegitimerende budskaber eller udbreder voldslegitimerende budskaber, fx via sociale medier.
- Udviser voldsparathed.
- Viser interesse for at rejse til udlandet og deltage i konflikter eller træningsaktiviteter, hvor ekstreme grupper er involveret.

Hvis skolen er bekymret for, at en elev er involveret i ekstremisme eller udsat for det, skal skolen underrette kommunen. Herudover kan skolen henvende sig til infohuset i den kommune, eleven har bopæl. Infohuset er et kriminalpræventivt samarbejde mellem kommunen, politiet og andre relevante myndigheder, hvor bekymringer for ekstremisme bliver vurderet i et forebyggelsesperspektiv.

På den enkelte kommunes hjemmeside kan skolen finde kontaktoplysninger til det lokale infohus.

Skolen kan også henvende sig direkte til politiet eller til hotlinen mod radikalisering på tlf. 41 74 90 90. Du kan læse mere om hotlinen på hjemmesiden <https://antiradikalisering.dk/>. Det er Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme, der står bag hotlinen.

Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme, Børne- og Undervisningsministeriet, Rigspolitiet og SSP Samrådet har sammen udviklet en serie på tre korte film inden for temaet "Opmærksomhed på ekstremisme i skoler og uddannelser".

Filmene kan ses her:

- [Opmærksomhed på ekstremisme i skoler og uddannelser — stopekstremisme.dk](https://stopekstremisme.dk) eller her:
- [Tre film skærper opmærksomheden på forebyggelse af ekstremisme - Demokrati og fællesskaber - GRUNDSKOLE | Emu.dk](https://demokratiogfællesskaber-grundskole.emu.dk)

Du kan få mere viden om ekstremisme ved Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme. Centeret tilbyder blandt andet rådgivning, opmærksomhedsoplæg og opkvalificerende kurser om forebyggelse af ekstremisme. Læs herom på centerets hjemmeside www.stopekstremisme.dk.

Du kan også læse om handle og henvendelsesmuligheder her: [Handle- og henvendelsesmuligheder ved bekymring for radikalisering - Demokrati og fællesskaber - GRUNDSKOLE | Emu.dk](https://demokratiogfællesskaber-grundskole.emu.dk)

3.5 Æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol

Æresrelaterede konflikter omhandler konflikter, der kan opstå i kollektivistiske og patriarkalske familieformer, hvor individets rettigheder og trivsel begrænses af hensyn til kollektivets ære og omdømme. Kollektivet kan både udgøres af den nære familie, af den udvidede familie og af netværket, hvoraf dele kan være bosiddende i andre lande. For at beskytte eller genoprette kollektivets ære og omdømme anvendes en række handlinger til at regulere og/eller sanktionere individets adfærd.

Negativ social kontrol anvendes oftest om handlinger, som et fællesskab anvender til at regulere og/eller sanktionere individets adfærd i henhold til fællesskabets normer. Negativ social kontrol kan blandt andet komme til udtryk som begrænsning af individets muligheder for at træffe alderssvarende valg for sit eget liv, herunder socialt liv, fritidsinteresser, seksualitet, krop, uddannelse og job, fastholdelse i uønskede relationer og gennem isolation og overvågning. Ofrene for negativ social kontrol er ofte unge piger og kvinder, idet det æreskodeks, der udløser kontrollen, primært handler om kontrol med kvindens seksualitet og ærbarhed. Unge mænd kan imidlertid også være ofre. Det kan for eksempel være i tilfælde, hvor den unge mand har en kæreste imod familiens ønske, ved valg af ægtefælle, ved homoseksualitet eller i tilfælde, hvor en ung mand ikke kan eller vil leve op til familiens krav om at kontrollere et andet familiemedlem eller har en ifølge familien uhensigtsmæssig eller kriminell adfærd. Stærk negativ social kontrol kan medføre mistrivsel og langvarige depressions- eller stresstilstande. Det er derfor vigtigt, at du handler på din bekymring, og underretter kommunen, hvis du har mistanke om, at et barn eller en ung er udsat for negativ social kontrol.

Som ansat er der forskellige tidlige tegn, du kan være opmærksom på, hvis du er bekymret for, at en elev er offer for en æresrelateret konflikt eller negativ social kontrol.

Du kan blandt andet have disse opmærksomhedspunkter om eleven

Skole og fritidsliv

- Eleven oplever sociale restriktioner
- Deltager ikke i skolens arrangementer eller andre fritidsaktiviteter
- Må ikke deltage i aktiviteter med det modsatte køn – herunder lektieaktiviteter
- Familien afskærer bestemte uddannelsesvalg
- Skolepræstationer bliver dårligere
- Overpræstation hvor næsten al fritid bruges på skolearbejde
- Meget fravær fra skole (fx pga. sygdom, pjæk eller husarrest)
- Kommer for sent eller overholder ikke aftaler
- Lever et dobbeltliv med fx forskel i opførsel i skole og i hjemmet
- Få eller ingen venner/veninder
- Hentes af bror eller anden familie lige efter skole
- Mange pligter og stort ansvar i hjemmet

Familiereationer

- Der tales om forlovelse i hjemmet
- Familien skal rejse til hjemlandet over en længere periode
- Er tidligere løbet væk hjemmefra
- Søster eller bror har været udsat for pres fx til ægteskab
- Familien overvåger og kontrollerer adfærd og sociale aktiviteter
- Familien tjekker mobil og sociale medier fx Facebook
- Ændringer i familiereationer og roller fx ved faders dødsfald

Med barnets lov er det blevet lovpligtigt for alle kommuner at have en beredskabsplan til forebyggelse, opsporing og håndtering af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. Beredskabsplanen giver fagpersoner konkret viden, om hvordan kommunens medarbejdere forebygger, opsporer og handler på negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter, samt beskriver kommunens handleveje. Mange kommuner har også ressourcepersoner, der har viden om æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol, og som tilbyder sparring til fagpersoner for eksempel ved en bekymring eller mistanke.

Desuden tilbyder Nationalt Center mod Æresrelaterede Konflikter gratis kurser og netværk om negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter til fagpersoner

Udlændinge- og Integrationsministeriet har desuden sammen med Børne- og Undervisningsministeriet udarbejdet brochuren *Negativ social kontrol - Få øget kendskab til bekymringstegn og handlemuligheder* i arbejdet med negativ social kontrol, målrettet lærere og skoleledere, se folderen her: [folder-om-ekstremisme-til-laerere-undervisere-og-paedagoger.pdf](https://www.stopekstremisme.dk/paedagoger.pdf) ([stopekstremisme.dk](https://www.stopekstremisme.dk))

Du kan finde mere viden, herunder rapporter, undersøgelser, podcasts og andet materiale vedrørende æresrelaterede konflikter her: [MÆRK \(nc-maerk.dk\)](https://www.nc-maerk.dk)

4. Det gør du, hvis du er bekymret for en elev

Hvis du som ansat finder grundlag for at foretage en underretning, er det din personlige pligt at underrette. Det er hensynet til barnet, der tæller. Enhver er således ansvarlig for at reagere og handle på sin egen bekymring, hvis man bliver bekendt med et barn, som kan have brug for hjælp. Man har dermed som enkeltperson pligt til at kontakte kommunens sociale myndigheder og videregive sin bekymring for barnet eller den unge. Hvis der er mistanke eller viden om vold og overgreb, anbefales det endvidere, at skolen kontakter kommunen for råd og vejledning.

Underretningspligten omhandler ikke alene forhold, der har fundet sted i hjemmet, eller som er foranlediget af barnets forældre. Underretningspligten omfatter også forhold, der har fundet sted i fritiden eller på barnets skole eller andre steder. Der kan for eksempel være tale om, at et barn eller en ung under 18 år har været udsat for vold eller andre overgreb i skoletiden, og at forholdet er begået af et andet barn eller ung eller en ansat på skolen. Hvis overgrebet er begået af et andet barn eller en anden ung, skal der også underrettes om dette barn/den unge, da der også er grund til bekymring for dette barn/den unge, og denne også kan have behov for støtte efter barnets lov.

Uanset hvad, din bekymring vedrører, er det vigtigt, at du også lytter til barnet, og at du har en åben og inddragende dialog med barnet.

4.1 Inddragelse af din leder

Som ansat på skolen bør du som udgangspunkt drøfte din bekymring med din leder. Du er dog ikke forpligtet til at følge din leders indstilling i sagen.

Hvis din leder deler din bekymring, kan din leder underskrive og sende underretningen på grundlag af din bekymring, men det er dit ansvar, at underretningen bliver udformet og sendt, hvis du er bekymret for eleven.

I nogle kommuner har forvaltningen fastsat en procedure for underretning, der medfører, at en underretning altid skal gå gennem skolens eller institutionens ledelse, således at lederen på skolen, institutionen m.v. er den, der i alle tilfælde kontakter og underretter kommunen.

Sådanne aftaler og procedurer er ofte hensigtsmæssige, men man skal være opmærksom på, at de ikke fritager den enkelte fagperson for et ansvar, hvis lederen vælger ikke at underrette kommunen. Underretningspligten må således aldrig tilsidesættes.

Deler din leder ikke din bekymring og vurderer, at der ikke er grundlag for at underrette kommunen, skal du således huske, at underretningspligten er personlig, og du skal overveje, om du er enig i din leders vurdering. Hvis du stadig vurderer, at der er grund til bekymring, er du fortsat forpligtet til at underrette kommunen. Underretningspligten står således over loyalitetspligten i forhold til din leder og er altså ikke i konflikt hermed. Din forpligtelse opfyldes således ikke af, at du orienterer din leder om din bekymring, hvis der er behov for en

underretning til kommunen. Hvis din leder ikke reagerer, skal du som ansat selv underrette kommunen.

4.2 Inddragelse af eleven

Afhængig af alder og modenhed og den konkrete problematik kan det være en god idé at inddrage eleven og fortælle om den underretning, du vil udarbejde til kommunen, hvorfor du underretter, og hvad det kan betyde for eleven.

Du kan blandt andet fortælle eleven, at han/hun muligvis bliver indkaldt til en samtale i kommunen med en sagsbehandler, og at eleven har ret til at tage en bisidder med (en person over 15 år). Bisidderen kan være en, eleven kender og er tryk ved, eller det kan være en professionel bisidder, for eksempel fra Børns Vilkår.

4.3 Inddragelse af elevens forældre

Hvis du er bekymret for en elev, er det som udgangspunkt en god idé at inddrage elevens forældre i at løse problemet. Det kan du for eksempel gøre ved at indkalde elevens forældre til et møde om din bekymring. På mødet skal der lægges en klar plan for, hvordan du og forældrene sammen kan forbedre barnets trivsel. Hvis din bekymring er særlig alvorlig, bør din leder deltage i mødet med forældrene. Hvis du underretter kommunen, kan det være en fordel i forhold til det fremtidige samarbejde med familien, at søge at få forældrene til at forstå, hvorfor man har valgt at underrette. Det vil som udgangspunkt være en ansat på skolen, som er enten fagperson eller leder, der inddrager elevens forældre. Underretningspligten har altid forrang i forhold til den fare for brud på tillidsforhold til forældrene, som en underretning kan medføre.

Såfremt underretningen drejer sig om en mistanke om overgreb, hvor en eller begge forældre er involveret, skal forældrene ikke orienteres om underretningen.

Forældrene skal heller ikke orienteres, hvis der er tale om negativ social kontrol, overvågning eller anden form for æresrelateret konflikt, hvor en eller begge forældre eller andre familiemedlemmer er involveret. Forældreinddragelse i æresrelaterede sager kan øge risikoen og forværre barnets/den unges sikkerhed.

Inddrag ikke barnets forældre, hvis underretningen drejer sig om en mistanke om overgreb begået af en eller begge forældre, eller såfremt underretningen omhandler bekymring for æresrelaterede konflikter.

4.4 Inddragelse af politiet

Der er ikke en pligt, men en ret til for en skoles ledelse at foretage politianmeldelse af sager om mulige strafbare forhold.

Er der reel og kvalificeret mistanke om, at en elev bliver eller er blevet udsat for et seksuelt overgreb eller vold, uanset om det er fra nære omsorgspersoner, andre voksne eller andre børn/unge, bør underretteren være opmærksom på, om forholdet skal anmeldes til politiet. Det kan fx ske i samarbejde med kommunen. Det forhold, at mistanken om en strafbar handling skal være begrundet, betyder ikke, at skolen skal forholde sig til, om der vil kunne føres bevis i en retssag. Det er politiets opgave. I nogle tilfælde vil skolen være bekendt med, at familien har anmeldt fx et overgreb begået af en anden elev til politiet, og i andre tilfælde at eleven og familien ikke ønsker at anmelde fx et overgreb. Det vil altid være en konkret vurdering, om skolen bør anmelde forholdet til politiet. Skolen skal dog altid underrette kommunen ved mistanke om et seksuelt overgreb eller vold, også selvom familien og eleven ikke ønsker det.

Er skolens ledelse i tvivl om, hvorvidt der bør foretages politianmeldelse i et konkret tilfælde, kan skolen drøfte det med kommunen, ligesom det vil være en mulighed først at kontakte den lokale politikreds for at søge vejledning om, hvorvidt der bør foretages en officiel anmeldelse eller ej. En sådan kontakt kan med fordel dokumenteres, fx i form af et telefonnotat, så man efterfølgende har dokumentation herfor.

Det samme gælder, hvis du er bekymret for, at en elev er på vej til at blive radikaliseret eller er tiltrukket af ekstremistiske miljøer, personer eller ideologier eller er involveret i kriminalitet.

For så vidt angår æresrelaterede konflikter, findes der særligt uddannede ressourcepersoner hos politiet, som er tilknyttet hver politikreds i landet, som kan kontaktes.

Det er en god idé i anmeldelsen til politiet at oplyse, at du har underrettet kommunen og i underretningen til kommunen at oplyse, at du har anmeldt forholdet til politiet.

4.5 Hvad betyder tavshedspligten?

For dig, som er ansat på en fri-og privatskole, en efterskole eller en fri fagskole, gælder de samme regler om tavshedspligt, som gælder for offentligt ansatte. Samtidig fremgår det af vejledning om sagsbehandling og kommunernes opgaver efter barnets lov, at underretningspligten altid går forud for tavshedspligten. Se kapitel 1 i [Vejledning om sagsbehandling og kommunernes opgaver efter barnets lov \(Delvejledning 2 af 6 til barnets lov\)](#)

Du skal derfor altid underrette, hvis du er bekymret for, at en elev ikke trives og kan have behov for særlig støtte. Du tilsidesætter dermed ikke din tavshedspligt ved at underrette kommunen om en elevs private forhold.

Du må også gerne drøfte fortrolige oplysninger om eleven med dine kolleger og din leder, såfremt drøftelsen tjener et sagligt formål.

Er der tale om en person under 18 år, har du som udgangspunkt ikke tavshedspligt i forhold til forældrene. Tavshedspligt over for forældrene kan imidlertid være nødvendig, hvis det er afgørende af hensyn til barnets forhold. Dette kan for eksempel være tilfældet, hvis videregivelse af fortrolige oplysninger til forældrene kan give anledning til alvorlige konflikter mellem barnet og forældrene.

Endelig skal du være opmærksom på, at du i en række tilfælde ikke skal drøfte en eventuel underretning til kommunen med forældrene. Det gælder i tilfælde, hvor en mistanke om overgreb retter sig mod elevens forældre, eller hvor der er mistanke om en æresrelateret konflikt, for eksempel tvangsægteskab, ufrivillige udenlandsrejser eller negativ social kontrol.

Din underretningspligt kan ikke komme i strid med GDPR (Den Europæiske Databeskyttelsesforordning), idet der efter GDPR kan videregives personoplysninger om børn og unge, herunder følsomme personoplysninger, hvis der er hjemmel i national ret. Barnets lov § 133 og § 135 samt bekendtgørelse nr. 1602 af 12. december 2023 om underretningspligt over for kommunalbestyrelsen efter Barnets Lov er en sådan hjemmel.

5. Ledelsens forpligtelser

Som leder på skolen har du den samme skærpede underretningspligt som alle øvrige ansatte. Derudover har du som leder en forpligtelse til at understøtte de ansattes skærpede pligt til at underrette til kommunen.

Frihed og folkestyre-kravet i friskoleloven kan omfatte spørgsmål om en skoles overholdelse af andet end det, der følger direkte af friskoleloven og efterskoleloven. Det kan fx være tilfældet, hvis der er tale om lovgivning, som har betydning for, om en skole i hele sit virke forbereder eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre. Den skærpede underretningspligt har en sådan betydning. Derfor skal skolen i hele sit virke understøtte, at skolens medarbejdere og ledere foretager underretning til kommunen, når de har pligt til det.

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet anbefaler, at lederen sørger for, at der udarbejdes procedurer for, hvordan man som ansat på skolen skal reagere, hvis der er elever på skolen, der mistrives, og hvordan man underretter kommunen. Det er derudover vigtigt løbende at drøfte mistrivsel og underretningspligten, så alle ansatte, herunder nyansatte, er opmærksomme på deres skærpede underretningspligt. De ansatte skal dog løbende gøres opmærksom på, at procedurer m.v. ikke fratager den enkelte fra ansvaret for at underrette.

Det er endvidere vigtigt, at ledelsen på skolen, efter der er foretaget en underretning om en elev, fortsat sørger for at handle og støtte eleven bedst muligt med de redskaber, som skolen har til rådighed.

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet anbefaler, at skolen udarbejder skriftlige procedurer for, hvordan skolen håndterer underretninger, og hvordan skolen løbende sikrer, at medarbejderne kender deres skærpede underretningspligt.

6. Udveksling af oplysninger i det tidlige eller forebyggende arbejde

Er du bekymret for en elevs trivsel, udvikling eller sundhed, og har du brug for at afklare problemets omfang, inden du evt. underretter kommunen, kan du drøfte fortrolige oplysninger om eleven med relevante fagpersoner bl.a. socialforvaltning, skole, sundhedspleje og dagtilbud. Det fremgår af retssikkerhedslovens § 11 e. Både fri- og privatskoler, efterskoler og frie fagskoler er omfattet af denne mulighed.

Udvekslingen af oplysninger må kun ske, hvis den anses for nødvendig af hensyn til det tidlige forebyggende samarbejde. Udvekslingen skal ske på et møde og kan ske uden forældrenes samtykke. Hvis eleven er over 15 år, skal der indhentes samtykke fra eleven. Du bør dog altid overveje, om der er behov for straks at underrette. Du skal være opmærksom på, at din pligt til at underrette ikke opfyldes ved at drøfte forholdet med de nævnte fagpersoner. Underretningspligten er personlig, og det er dig som fagperson, der skal underrette, når det er nødvendigt.

7. Sådan underretter du kommunen

7.1 Udformning af underretningen

Der er ingen krav til, hvordan underretningen skal være udformet. Du kan således underrette både mundtligt, telefonisk og skriftligt. Hvis du underretter mundtligt/telefonisk, skal kommunen gøre notat herom og opbevare dette. Du kan ikke som fagperson underrette kommunen anonymt. Du behøver ikke opbevare underretningen, da denne opbevares i kommunen. Som udgangspunkt bør underretning og kvittering dog opbevares på skolen og fx fremgå af elevens elevmappe.

Gode råd

Når du skal underrette, er det en god ide at undersøge, om kommunen for eksempel har udarbejdet særlige retningslinjer eller skemaer til brug for underretning. Du er dog ikke forpligtet til at anvende et eventuelt særligt skema. Det er vigtigt, at underretningen er så præcis og konkret som muligt i beskrivelsen af elevens situation, og uden vurderinger.

En underretning bør som minimum indeholde:

- Kontaktoplysninger om eleven og eventuelt om elevens forældre
- Årsagen til, at du underretter kommunen.

Du skal ikke vurdere, hvilke tiltag der er brug for at iværksætte. Når du har underrettet kommunen, er det kommunens opgave at vurdere sagen og finde en løsning, hvis der viser sig at være behov for det.

7.2 Hvilken kommune skal underretningen sendes til?

Det er ikke skolens beliggenhedskommune, men barnets opholdskommune, der har pligt til at yde hjælp til et barn eller en ung under 18 år. Underretningen skal derfor sendes til barnets eller den unges opholdskommune. Der kan i nogle tilfælde opstå tvivl om, hvilken kommune der skal underrettes, hvis barnet for eksempel opholder sig på skift i to forskellige kommuner, fordi forældrene er skilt.

Et barn eller en ung har som udgangspunkt samme opholdskommune som barnets/den unges forældre. Forældrenes opholdskommune er som udgangspunkt den kommune, hvor forældrene bor eller sædvanligvis opholder sig.

Hvis forældrene bor hver for sig

Bor forældrene hver for sig, har barnet/den unge samme opholdskommune som den af forældrene, som barnet/den unge bor mest hos. Dette gælder uanset hvem af forældrene, der har forældremyndigheden over barnet/den unge. Bor barnet/den unge lige meget hos begge forældre, er bopælsregistreringen i CPR afgørende for, hvilken kommune der er barnets/den unges opholdskommune.

Hvis en elev er anbragt uden for hjemmet

Hvis en elev er anbragt uden for hjemmet, er opholdskommunen den anbringende kommune, og underretningen skal sendes til den anbringende kommune.

Hvis du er i tvivl, er det altid bedre at underrette den "forkerte" kommune eller underrette begge kommuner end ikke at underrette. Hvis underretningen ikke er kommet til den rette kommune, har denne kommune pligt til at sende underretningen videre til rette kommune.

8. Kommunens behandling af din underretning

8.1 Registrering af underretningen

Kommunen har pligt til at foretage en central registrering af alle underretninger. Når kommunen modtager din underretning, skal den enhed i forvaltningen, der er ansvarlig for at behandle underretninger, vurdere, om barnets/den unges sundhed eller udvikling er i fare, og om der derfor er behov for at iværksætte akutte indsatser. Vurderingen skal foretages inden for 24 timer.

8.2 Kommunen orienterer familien

Kommunen skal som udgangspunkt orientere forældrene om underretningen, og hvis henvendelsen ikke er anonym, hvem den kommer fra. Hvis der er tale om overgreb, negativ social kontrol eller en æresrelateret konflikt, og mistanken er rettet mod forældrene, vurderer kommunen evt. i samarbejde med politiet, hvornår forældrene inddrages i sagen.

8.3 Du har krav på en tilbagemelding

Kommunen skal senest 6 hverdage efter modtagelsen af en underretning bekræfte modtagelsen af underretningen over for dig. Du bør opbevare kvitteringen som dokumentation for, at du har underrettet. Dette er vigtigt i forhold til strafansvar, hvis man ikke underretter.

Kommunen skal desuden som udgangspunkt orientere dig om, hvorvidt kommunen har iværksat en afdækning, en børnefaglig undersøgelse eller en indsats vedrørende det barn eller den unge, som underretningen vedrører. Orienteringen har til hensigt at bekræfte, at kommunen behandler sagen på behørig vis.

I nogle særlige tilfælde har du dog ikke krav på en orientering. Dette kan for eksempel gøre sig gældende, hvis familiens tillidsforhold til de offentlige myndigheder er af en sådan karakter, at udvekslingen af oplysninger vil skabe unødige barrierer for det videre samarbejde mellem parterne. Det kan endvidere være i tilfælde, hvor der eksisterer en konflikt mellem dig som fagperson og familien m.v.

Kommunen kan vælge også at orientere dig om hvilken type indsats, kommunen har iværksat, og om den planlagte varighed heraf. Det gælder dog kun, hvis oplysningen herom vil kunne have væsentlig betydning for den støtte, som du under udøvelse af dit arbejde kan yde barnet/den unge.

Kravene om tilbagemelding fremgår af barnets lov § 138.

8.4 Hvilke indsatser kan kommunen iværksætte?

Det er kommunens ansvar at følge op på en underretning og på baggrund af en screening vurdere, om underretningen giver anledning til at iværksætte tidligt forebyggende indsatser, eller om der er behov for yderligere afdækning eller at udarbejde en børnefaglig undersøgelse. Kommunen kan vurdere, at der ikke er behov for at iværksætte en afdækning eller en børnefaglig undersøgelse, for eksempel hvis underretningen viser sig at være åbenbart grundløs eller skyldes en misforståelse. Kommunen beslutter på baggrund af afdækningen eller den børnefaglige undersøgelse hvilke indsatser, der skal iværksættes med henblik på at give barnet/den unge den nødvendige hjælp og støtte.

Kommunen kan iværksætte en lang række forskellige indsatser, herunder for eksempel psykologisk behandling, en fast kontaktperson for barnet/den unge, støtte i hjemmet, økonomisk støtte til efterskoleophold, støtteophold, eller anbringelse af barnet/den unge uden for hjemmet.

9. Underretning af Ankestyrelsen

Hvis du oplever, at kommunen ikke handler tilstrækkeligt hurtigt eller relevant på din underretning, kan du underrette direkte til Ankestyrelsen. Det fremgår af barnets lov § 152. Det anbefales, at du forinden har taget kontakt til kommunen igen, da kommunen kan have iværksat støtte, som du ikke er bekendt med.

Ankestyrelsen har mulighed for at:

- Pålægge kommunen at foretage de nødvendige sagsbehandlingsskridt eller træffe de fornødne afgørelser
- Træffe foreløbig afgørelse om frivillige støtteforanstaltninger
- Træffe afgørelse om øvrige støtteforanstaltninger

På Ankestyrelsens hjemmeside ast.dk findes et skema, som du kan udfylde og indsende som en underretning.

Ankestyrelsens kontaktoplysninger fremgår nedenfor under afsnit 12.

10. Styrelsen for Undervisning og Kvalitets tilsyn i forhold til den skærpede underretningspligt

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet fører tilsyn med fri- og privatskoler, efterskoler og frie fagskoler. Styrelsen fører i den forbindelse også tilsyn med, om skolernes praksis understøtter de ansattes skærpede pligt til at underrette til kommunen. Skoleledelsen har en forpligtelse til at sikre, at alle medarbejdere på skolen kender deres skærpede underretningspligt, og ledelsen må ikke hverken direkte eller indirekte modarbejde, at den ansatte kan overholde den skærpede underretningspligt, som følger af barnets lov.

Styrelsen ser i sit tilsyn særligt på, hvordan man på skolen håndterer underretninger og hvilke rammer, der er sat op for at sikre, at medarbejderne opfylder deres underretningspligt, herunder hvordan ledelsen sikrer sig, at alle medarbejdere kender deres personlige skærpede underretningspligt. Det kan fx handle om, hvorvidt man på skolen løbende drøfter underretningspligten, om man på skolen har faste procedurer for, hvordan man opdager og håndterer tegn på mistrivsel hos børn, hvem der inddrages og hvornår i en underretningsproces mv.

Styrelsen kan desuden i sit tilsyn tage kontakt til skolekommunen for at få oplysning om, hvorvidt kommunen modtager underretninger fra skolens ansatte, og hvordan kommunen oplever samarbejdet med skolen om underretninger, elever der mistrives mv.

Det er ikke muligt at fastsætte et tal for det forventede antal underretninger fra en skole, men hvis der kommer meget få underretninger fra en skole, hvor man på baggrund af bl.a. elevernes socioøkonomiske baggrund kunne forvente et højere antal underretninger, kan det fx være tegn på, at skolen lukker sig om sig selv. Det kan betyde, at skolens ledelse, lærere og forældre vælger at håndtere fx problemer i hjemmet selv, uden at involvere kommunen. Dermed kan der være en stor risiko for, at udsatte børn ikke får den hjælp, de skal have.

Styrelsens vurdering af ovennævnte forhold indgår i de afgørelser, som styrelsen træffer i et tilsyn med, om en skole lever op til frihed og folkestyre-kravet. Frihed og folkestyre-kravet kan således omfatte spørgsmål om en skoles overholdelse af andet end det, der følger direkte af friskoleloven og efterskoleloven. Det kan fx være tilfældet, hvis der er tale om lovgivning, som har betydning for, om en skole i hele sit virke forbereder eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre. Den skærpede underretningspligt har en sådan betydning. Derfor skal skolen i hele sit virke understøtte, at skolens medarbejdere og ledere foretager underretning til kommunen, når de har pligt til det. Forhold vedrørende underretninger kan også indgå i en samlet vurdering af, om en skole i hele sit virke lever op til frihed og folkestyre-kravet. Hvis en skoles ledelse og ansatte ikke overholder deres skærpede underretningspligt, kan det dermed være medvirkende til påbud eller tilskudsmæssige konsekvenser for skolen.

Ansatte på skoler kan rette henvendelse til styrelsen, hvis de fx oplever, at ledelsen på skolen modarbejder de ansattes pligt til at underrette.

- Henvendelse til Kontor for Frie Skoler kan ske telefonisk på 33 92 53 33 eller på kfs@stukuvvm.dk.
- Ønsker man at være anonym, kan man kontakte Kontor for Frie Skolers whistleblowerordning på 24 76 12 77 eller via online-formularen nederst på denne side: <https://www.uvm.dk/frie-grundskoler/tilsyn/raadgivning-og-bekymringer/whistleblower-ordning/om-whistleblower-ordningen>

11. Regelgrundlaget

Den skærpede underretningspligt

Den skærpede underretningspligt følger af barnets lov § 133 og omfatter ifølge bestemmelsens stk. 1 personer, der udøver *offentlig tjeneste* eller *offentligt hverv*. Barnets lov kan findes på følgende link: [Bekendtgørelse af barnets lov](#)

Barnets Lov § 133:

”§ 133. Personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, skal underrette kommunalbestyrelsen, hvis de under udøvelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller grund til at antage, at

- 1) et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte efter denne lov,
- 2) et barn umiddelbart efter fødslen kan få behov for særlig støtte efter denne lov på grund af de kommende forældres forhold,
- 3) et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte efter denne lov på grund af barnets eller den unges ulovlige skolefravær eller undladelse af at opfylde undervisningspligten, eller
- 4) et barn eller en ung under 18 år har været udsat for overgreb.

Stk. 2. Skoleledere på folkeskoler skal underrette kommunalbestyrelsen, når en elev har ulovligt skolefravær på 15 pct. eller derover inden for 1 kvartal.

Stk. 3. Social- og boligministeren kan fastsætte regler om underretningspligt for andre grupper af personer, der under udøvelsen af deres erhverv får kendskab til forhold eller grund til at antage, at der foreligger forhold, som bevirker, at der kan være anledning til indsatser efter denne lov. Social- og boligministeren kan endvidere fastsætte regler om, at andre grupper af personer har underretningspligt efter stk. 1, nr. 2, i forbindelse med aktiviteter uafhængigt af deres erhverv.”

Barnets lov § 210 a

”§ 210 a. I forskrifter om underretningspligt, der udstedes efter barnets lov § 133, stk. 3, kan det fastsættes, at straffelovens §§ 156 og 157 tilsvarende skal finde anvendelse for ansatte på frie grundskoler, efterskoler og frie fagskoler.”

Den almene underretningspligt

Den almene underretningspligt følger af barnets lov § 135 og omfatter enhver.

Barnets lov § 135

§ 135. Den, der får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år fra forældrenes eller andre opdrageres side udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling eller lever under forhold, der bringer barnets eller den unges sundhed eller udvikling i fare, har pligt til at underrette kommunen.

Bekendtgørelse nr. 1602 af 12. december 2023 om underretningspligt over for kommunalbestyrelsen, udstedt med hjemmel i barnets lov § 133, stk. 3 og § 210 a.

”§ 1. Følgende personer, der ikke i øvrigt er omfattet af personkredsen i § 133, stk. 1, i barnets lov, har underretningspligt over for kommunalbestyrelsen efter stk. 2:

- 1) Læger.
- 2) Personer, der er beskæftiget i tilbud efter dagtilbudsloven.
- 3) Ansatte ved private og offentlige uddannelsesinstitutioner og andre lignende institutioner.
- 4) Ansatte ved fri- og privatskoler, efterskoler og frie fagskoler.
- 5) Personer, der er beskæftiget ved private, udliciterede eller selvejende tilbud eller lignende tilbud, og som for det offentlige udfører opgaver rettet mod personer med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer.

Stk. 2. Underretningspligten efter § 1 foreligger, når personerne under udøvelsen af deres erhverv får kendskab til eller grund til at antage et af følgende:

- 1) Et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte efter §§ 32, 46 eller 47 i barnets lov.
- 2) Et barn umiddelbart efter fødslen kan få behov for særlig støtte efter §§ 32, 46 eller 47 i barnets lov på grund af de kommende forældres forhold.
- 3) Et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte efter §§ 32, 46 eller 47 i barnets lov på grund af barnets eller den unges ulovlige skolefravær eller undladelse af at opfylde undervisningspligten.
- 4) Et barn eller en ung under 18 år har været udsat for vold eller andre overgreb.

§ 2. Straffelovens §§ 156 og 157 finder tilsvarende anvendelse for ansatte på fri- og privatskoler, efterskoler og frie fagskoler, som nægter eller undlader at opfylde deres pligt efter § 1, stk. 1, nr. 4.

§ 3. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 2024.”

For så vidt angår vejledning om underretningspligt henvises der desuden til vejledning nr. 9471. af 21/06/2024 om sagsbehandling og kommunens opgaver.

[Vejledning om sagsbehandling og kommunernes opgaver efter barnets lov \(Delvejledning 2 af 6 til barnets lov\)](#)

Tilbage melding på en underretning

Reglerne om tilbage melding på en underretning fremgår af barnets lov § 138.

Barnets lov § 138.

”§ 138. Kommunalbestyrelsen skal senest 6 hverdage efter modtagelsen af en underretning efter §§ 132, 133 og 135 bekræfte modtagelsen af underretningen over for den, der foretog underretningen.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal orientere den, der har foretaget underretning efter § 133, om, hvorvidt den har iværksat en børnefaglig undersøgelse, en afdækning eller indsatser

vedrørende det barn eller den unge, som underretningen vedrører. Dette gælder dog ikke, hvis særlige forhold gør sig gældende.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan ved en underretning efter § 133 orientere den, der foretog underretningen, om, hvilken type indsats der er iværksat, og om den planlagte varighed heraf, hvis oplysningen herom vil kunne have væsentlig betydning for den støtte, som den pågældende under udøvelse af hvervet eller tjenesten kan yde barnet eller den unge. Dette gælder dog ikke, hvis særlige forhold gør sig gældende."

Opholdskommune

I forhold til begrebet opholdskommune henvises til kapitel 3 i bekendtgørelse af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (LBK nr. 1109 af 24/08/2023 og til vejledning om retssikkerhed og administration på det sociale område nr. 9330 af 21/03/2019: [Retssikkerhedsvejledningen](#).

Frihed og folkestyrekravet

Frihed og folkestyre-kravet fremgår af friskolelovens § 1, stk. 2, 2. pkt. og af efterskolelovens §1, stk. 5. Links til de to love kan findes her: [Friskoleloven](#) og [Bekendtgørelse af lov om efterskoler og frie fagskoler](#).

Friskoleloven

"§ 1, stk. 2. 2. pkt. Skolerne skal efter deres formål og i hele deres virke forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes demokratiske dannelse og deres kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene."

Efterskoleloven

"§ 1, stk. 5. Skolerne skal efter deres formål og hele deres virke forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes demokratiske dannelse og deres kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene."

12. Kontaktinformationer

Ankestyrelsen (inden for normal åbningstid): Telefon 33 41 12 00 alle hverdage i tidsrummet 9-15. Bed om at tale med afdelingen Børn.

E-mail: ast@ast.dk

Sikker e-mail: sikkermail@ast.dk (skal anvendes, hvis der indgår fortrolige oplysninger i din henvendelse)

Politi: Telefon 114

De enkelte politikredse: <https://politi.dk/kontakt-politiet/kontakt-politikreds>

Hotline mod radikalisering: Telefon 41 74 90 90

For **sparring på sager vedr. æresrelaterede konflikter**, kontakt en af landets sikkerhedskonsulenter:

- Sikkerhedskonsulenterne i Region Midtjylland: 41 87 20 49
- Sikkerhedskonsulenterne i Region Syddanmark: 21 69 24 62
- Sikkerhedskonsulent i Region Hovedstaden: 24 87 10 53
- Sikkerhedskonsulent i Region Sjælland: 24 79 45 70
- Sikkerhedskonsulent i Region Nordjylland: 25 20 28 49

13. Andet fagligt vejledningsmateriale

- **Ankestyrelsen – fagpersoners særlige underretningspligt ifølge loven**
<https://ast.dk/born-familie/hvad-handler-din-klage-om/underretninger/fagpersoners-saerlige-underretningspligt>
- **Social- og Boligstyrelsen – forebyggelse og tidlig indsats, vold og seksuelle overgreb mod børn mv.** <https://www.sbst.dk/>
- **Social- og Boligstyrelsen – vidensplatform med aktuel socialfaglig viden og data**
<https://www.social.dk/>
- **Social- og Boligstyrelsen – oversigt over publikationer om børn og unge**
<https://www.sbst.dk/udgivelser>
- **Nationalt Center mod Æresrelaterede konflikter**
<https://nc-maerk.dk/>
- **Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme**
<https://stopekstremisme.dk/>

14. Regler

- **Barnets Lov**, § 133 om den skærpede underretningspligt, § 135 om den almindelige underretningspligt, § 138 om orientering af underretter, § 152, stk. 5 om underretning af Ankestyrelsen og § 210 a om strafansvar:
[Bekendtgørelse af barnets lov](#)
- **Friskoleloven** § 1, stk. 2 om frihed og folkestyrekravet og § 5, stk. 10 om tavshedspligt for ansatte på privat – og friskoler: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2024/1245>
- **Efterskoleloven**, § 1, stk. 5 om frihed og folkestyrekravet og § 7, stk. 5 om tavshedspligt for ansatte på efterskoler og frie fagskoler:
<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2022/1172>
- **Forvaltningsloven**, § 27 om tavshedspligt:
www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=161411
- **Straffeloven**, § 152 om tavshedspligt, § 156 og § 157 om strafansvar og § 231 om grooming: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2024/1145>
- **Retsplejeloven**, § 115 om SSP-samarbejdet:
<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2024/1160>
- **Retssikkerhedsloven** kapitel 3, 11 e om udveksling af oplysninger: [Retssikkerhedsloven](#)
- **Bekendtgørelse nr. 1602 af 12. december 2023 om underretningspligt over for kommunalbestyrelsen efter barnets lov**:
<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2023/1602>
- **Vejledning nr. 9471 af 21. juni 2024 om sagsbehandling og kommunernes opgaver efter barnets lov**
[Vejledning om sagsbehandling og kommunernes opgaver efter barnets lov \(Delvejledning 2 af 6 til barnets lov\)](#)
- **Vejledning nr. 9330 af 21. marts 2019 om retssikkerhed og administration på det sociale område**, kap. 33 om begrebet 'opholdskommune':
www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2019/9330

Kolofon

Underretningspligten - vejledning til ansatte på fri- og privatskoler, efterskoler og frie fagskoler

Redaktion:

Kontor for Frie Skoler, Børne- og Undervisningsministeriet

Layout:

Børne- og Undervisningsministeriet

Publikationen kan ikke bestilles, men den kan hentes på Børne- og Undervisningsministeriets hjemmeside

Eventuelle henvendelser af indholdsmæssig karakter rettes til kfs@stukuvvm.dk

Udgivet af:

Børne- og Undervisningsministeriet, 2025

